KRYTERIA OCENIANIA Z JĘZYKA POLSKIEGO W KLASIE VI

Ocena niedostateczna
Otrzymuje ją uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą. Poziom jego wiadomości i umiejętności objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy VI uniemożliwia osiąganie celów polonistycznych. Nawet z pomocą nauczyciela nie potrafi wykonać zadań o niewielkim stopniu trudności. Nie opanował podstawowej wiedzy i umiejętności z zakresu podstawy programowej. Nie wykonuje zadań i poleceń nauczyciela. Zaniedbuje wykonywanie prac domowych. Nie opanował techniki głośnego i cichego czytania. Nie stosuje w wypowiedziach pisemnych zasad ortograficznych. Nie bierze udziału w rozmowach na dany temat. Nie pozyskuje informacji.

Ocena dopuszczająca
Otrzymuje ją uczeń, którego poziom umiejętności i wiadomości objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy VI umożliwia osiąganie celów polonistycznych. Uczeń potrafi wykonać zadania teoretyczne i praktyczne o niewielkim poziomie trudności lub z pomocą nauczyciela.

Ocena dostateczna
Otrzymuje ją uczeń, którego poziom zdobytych umiejętności i wiadomości objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy VI pozwala na rozwijanie kompetencji ujętych w programie i wynikających z podstawy programowej. Uczeń wykonuje zadania teoretyczne i praktyczne typowe o średnim poziomie trudności ujętych w programie i wynikających z podstawy programowej, czasami z pomocą nauczyciela.

Ocena dobra
Otrzymuje ją uczeń, który poprawnie stosuje wiadomości i umiejętności ujęte w programie nauczania i wynikające z podstawy programowej, rozwiązuje samodzielnie typowe zadania teoretyczne i praktyczne.

Ocena bardzo dobra
Otrzymuje ją uczeń, który sprawnie posługuje się zdobytymi wiadomościami, rozwiązuje samodzielnie problemy teoretyczne i praktyczne ujęte w programie nauczania i wynikające z podstawy programowej, potrafi zastosować poznaną wiedzę do rozwiązywania zadań i problemów w nowych sytuacjach.

Ocena celująca
Otrzymuje ją uczeń, którego wiedza znacząco wykracza poza obowiązujący program nauczania. Biegle posługuje się zdobytymi wiadomościami i umiejętnościami zarówno w rozwiązywaniu problemów teoretycznych, jak i praktycznych ujętych w programie nauczania oraz wynikających z podstawy programowej. Kreatywnie, samodzielnie rozwija własne uzdolnienia i zainteresowania. Proponuje rozwiązania oryginalne, wykraczające poza materiał programowy. Jego wypowiedzi ustne i pisemne są bezbłędne, cechują się

dojrzałością myślenia. Nie powiela cudzych poglądów, potrafi krytycznie ustosunkować się do językowej, literackiej i kulturalnej rzeczywistości. Bierze udział w konkursach (literackich, ortograficznych, teatralnych lub innych); osiąga w nich sukcesy w szkole i poza szkołą. Podejmuje działalność literacką lub kulturalną w różnych formach szkolnych. Prezentuje wysoki poziom merytoryczny oraz artystyczny.

OCENA BARDZO DOBRA

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:
   1) wyczerpująco omawia wszystkie elementy świata przedstawionego, wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji;
   2) rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach;
   3) rozpoznaje czytany utwór jako baśń, legendę, bajkę, przypowieść, mit, opowiadanie, nowelę, dziennik, pamiętnik lub powieść oraz wskazuje cechy gatunkowe;
   4) zna i bezbłędnie rozpoznaje w tekście literackim: epitet, porównanie, przenośnię, wyrazy dźwiękonaśladowcze, zdrobnienie, zgrubienie, uosobienie, ożywienie, apostrofę, anaforę, pytanie retoryczne, powtórzenie oraz określa ich funkcje;
   5) omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, w tym tytułu, podtytułu, motta, puenty, punktu kulminacyjnego;
   6) bez trudu rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym, strofę, refren, liczbę sylab w wersie;
   7) barwnie opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność;
   8) odróżnia dialog od monologu, rozumie ich funkcje w utworze;
   9) w ciekawy sposób charakteryzuje podmiot liryczny, narratora i bohaterów w czytanych utworach;
   10) bezbłędnie rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz wskazuje ich funkcje w utworze;
   11) zawsze wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych oraz określa ich cechy;
   12) trafnie określa tematykę oraz problematykę utworu;
   13) bez trudu wskazuje i omawia wątek główny oraz wątki poboczne;
   14) nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst;
   15) wyczerpująco objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach;
   16) określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi;
   17) w sposób ciekawy przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia;
   18) wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze;
   19) w ciekawy sposób wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach;
   20) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:
   1) identyfikuje wypowiedź jako tekst informacyjny, publicystyczny lub reklamowy;
   2) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio;
   3) trafnie określa temat i główną myśl tekstu;
   4) dostrzega i wyjaśnia relacje między częściami wypowiedzi (np. tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie);
   5) odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych;
   6) odróżnia informacje o faktach od opinii;
   7) rozumie cechy tekstów kultury przynależnych do: literatury, teatru, filmu, muzyki, sztuk plastycznych i audiowizualnych;
   8) wyodrębnia elementy składające się na spektakl teatralny, elementy dzieła filmowego i telewizyjnego, wskazuje cechy przekazów audiowizualnych (programu informacyjnego, programu rozrywkowego);
   9) rozumie, czym jest adaptacja utworu literackiego (np. filmowa, sceniczna, radiowa) oraz wskazuje różnice między tekstem literackim a jego adaptacją;
   10) odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia;
   11) świadomie i z uwagą odbiera filmy, koncerty, spektakle, programy radiowe i telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży.

II. Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:
   1) bezbłędnie rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówek, liczebnik, zaimek, przyimek, spójnik, partykuła, wykrzyknik) i określa ich funkcje w tekście;
   2) zawsze odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych;
   3) dostrzega rolę czasownika w wypowiedzi, odróżnia czasowniki dokonane od niedokonanych, rozpoznaje bezosobowe formy czasownika: formy zakończone na „-no”, „-to”, konstrukcje z „się”; rozumie ich znaczenie w wypowiedzeniu oraz funkcje w tekście;
   4) rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu, trybu i rodzaju gramatycznego odpowiednio: rzeczownika, przymiotnika, liczebnika, czasownika i zaimka oraz określa ich funkcje w wypowiedzi; oddziela temat fleksyjny od końcówki;
   5) rozumie konstrukcje strony czynnej i biernej czasownika, przekształca konstrukcję strony biernej i czynnej i odwrotnie, odpowiednio do celu i intencji wypowiedzi;
   6) zawsze stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych;
   7) poprawnie stopniuje przymiotniki i przysłówki, rozumie ich rolę w opisie świata oraz używa we właściwych kontekstach;
   8) nazywa części zdania i rozpoznaje ich funkcje składniowe w wypowiedzeniach (podmiot, orzeczenie, dopełnienie, przydawka, okolicznik);
   9) określa funkcję wyrazów poza zdaniem, rozumie ich znaczenie i poprawnie stosuje w swoich wypowiedziach;
   10) rozpoznaje związki wyrazów w zdaniu, wyróżnia człon nadrzędny i podrzędny oraz typy związków;

11) rozpoznaje typy wypowiedzeń, uwzględniając cel wypowiedzi: wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące – rozumie ich funkcje i je stosuje;
12) rozpoznaje w tekście typy wypowiedzeń: zdanie pojedyncze, zdania złożone (podrzędnie i współrzędnie), równoważniki zdań, rozumie ich funkcje i stosuje w praktyce językowej;
13) przekształca konstrukcje składniowe, np. zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, zdania w równoważniki zdań i odwrotnie.

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:
   1) bezbłędnie wskazuje główne cechy języka mówionego i języka pisanego;
   2) w sposób poprawny posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą polszczyzny;
   3) zawsze używa stylu stosownego do sytuacji komunikacyjnej;
   4) rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi; rozpoznaje wyrazy wieloznaczne, rozumie ich znaczenie w tekście oraz świadomie wykorzystuje do tworzenia własnych wypowiedzi;
   5) rozpoznaje w wypowiedziach związki frazeologiczne, dostrzega ich bogactwo, rozumie ich znaczenie oraz poprawnie stosuje w wypowiedziach;
   6) rozpoznaje słownictwo neutralne i wartościujące, rozumie ich funkcje w tekście;
   7) właściwie dostosowuje sposób wyrażania się do zamierzonego celu wypowiedzi;
   8) rozróżnia synonimy, antonimy, rozumie ich funkcje w tekście i stosuje we własnych wypowiedziach;
   9) zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu.

3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:
   1) identyfikuje tekst jako komunikat; rozróżnia typy komunikatu: informacyjny, literacki, reklamowy, ikoniczny;
   2) identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi;
   3) określa sytuację komunikacyjną i rozumie jej wpływ na kształt wypowiedzi;
   4) rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikacji (np. gest, mimika, postawa ciała);
   5) rozumie pojęcie głoska, litera, sylaba, akcent; zna i stosuje reguły akcentowania wyrazów;
   6) stosuje intonację poprawną ze względu na cel wypowiedzi.

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:
   1) pisze poprawnie pod względem ortograficznym oraz stosuje reguły pisowni;
   2) poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka, znaku zapytania, znaku wykrzyknika, cudzysłowu, dwukropka, średnika, nawiasu.

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:
   1) uczestniczy w rozmowie na zadany temat, wydziela jej części, sygnały konstrukcyjne wzmacniające więź między uczestnikami dialogu, tłumaczące sens;
   2) rozróżnia argumenty odnoszące się do faktów i logiki oraz odwołujące się do emocji;

3) tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny; rozumie rolę akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi;
4) dokonuje selekcji informacji;
5) zna zasady budowania akapitów;
6) rozróżnia i wskazuje środki perswazji, rozumie ich funkcję.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:
1) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis, list, sprawozdanie (z filmu, spektaklu, wydarzenia), dedykacja, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, opis przeżyć wewnętrznych, charakterystyka, tekst o charakterze argumentacyjnym;
2) wygłasza z pamięci tekst, ze zrozumieniem oraz odpowiednią intonacją, dykcją, właściwym akcentowaniem, z odpowiednim napięciem emocjonalnym i z następstwem pauz;
3) tworzy plan odtwórczy i twórczy tekstu;
4) samodzielnie redaguje notatki;
5) ciekawie opowiada o przeczytanym tekście;
6) rozróżnia współczesne formy komunikatów (np. e-mail, SMS) i odpowiednio się nimi posługuje, zachowując zasady etykiety językowej;
7) tworzy opowiadania związane z treścią utworu, np. dalsze losy bohatera, komponowanie początku i zakończenia na podstawie fragmentu tekstu lub na podstawie ilustracji;
8) redaguje scenariusz filmowy na podstawie fragmentów książki oraz własnych pomysłów;
9) wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach.

IV. Samokształcenie. Uczeń:
1) doskonali ciche i głośne czytanie;
2) doskonali różne formy zapisywania pozyskanych informacji;
3) korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach, gromadzi wiadomości, selekcjonuje informacje;
4) zna i bezbłędnie stosuje zasady korzystania z zasobów bibliotecznych (np. w bibliotekach szkolnych),
5) korzysta ze słowników ogólnych języka polskiego, także specjalnych, oraz słownika terminów literackich;
6) zwraca uwagę na typy definicji słownikowych, określa ich swoistość;
7) rozwija umiejętność krytycznej oceny pozyskanych informacji;
8) poznaje życie kulturalne swojego regionu;
9) rozwija umiejętności efektywnego posługiwania się technologią informacyjną oraz zasobami internetowymi i wykorzystuje te umiejętności do prezentowania własnych zainteresowań.

OCENA DOBRA

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:
   1) omawia wszystkie elementy świata przedstawionego, wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji;
   2) rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach;
   3) rozpoznaje czytany utwór jako baśń, legendę, bajkę, przypowieść, mit, opowiadanie, nowelę, dziennik, pamiętnik lub powieść oraz wskazuje cechy gatunkowe;
   4) zna i rozpoznaje w tekście literackim: epitet, porównanie, przenośnię, wyrazy dźwiękonaśladowcze, zdrobnienie, zgrubienie, uosobienie, ożywienie, apostrofę, anaforę, pytanie retoryczne, powtórzenie oraz określa ich funkcje;
   5) omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, w tym tytułu, podtytułu, motta, puenty, punktu kulminacyjnego;
   6) rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym, strofę, refren, liczbę sylab w wersie;
   7) opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność;
   8) odróżnia dialog od monologu, rozumie ich funkcje w utworze;
   9) charakteryzuje podmiot liryczny, narratora i bohaterów w czytanych utworach;
   10) rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz wskazuje ich funkcje w utworze;
   11) wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych oraz określa ich cechy;
   12) określa tematykę oraz problematykę utworu;
   13) wskazuje i omawia wątek główny oraz wątki poboczne;
   14) nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst;
   15) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach;
   16) określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi;
   17) przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia;
   18) wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze;
   19) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach;
   20) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera.
2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:
   1) identyfikuje wypowiedź jako tekst informacyjny, publicystyczny lub reklamowy;
   2) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio;
   3) określa temat i główną myśl tekstu;
   4) dostrzega i wyjaśnia relacje między częściami wypowiedzi (np. tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie);
   5) odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych;
   6) odróżnia informacje o faktach od opinii;

7) rozumie cechy tekstów kultury przynależnych do: literatury, teatru, filmu, muzyki, sztuk plastycznych i audiowizualnych;
8) wyodrębnia elementy składające się na spektakl teatralny, elementy dzieła filmowego i telewizyjnego, wskazuje cechy przekazów audiowizualnych (programu informacyjnego, programu rozrywkowego);
9) rozumie, czym jest adaptacja utworu literackiego (np. filmowa, sceniczna, radiowa) oraz wskazuje różnice między tekstem literackim a jego adaptacją;
10) odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia;
11) ze zrozumieniem odbiera filmy, koncerty, spektakle, programy radiowe i telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży.

II. Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:
1) rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówek, liczebnik, zaimek, przyimek, spójnik, partykuła, wykrzyknik) i określa ich funkcje w tekście;
2) odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych;
3) dostrzega rolę czasownika w wypowiedzi, odróżnia czasowniki dokonane od niedokonanych, rozpoznaje bezosobowe formy czasownika: formy zakończone na „-no", „-to", konstrukcje z „się"; rozumie ich znaczenie w wypowiedzeniu oraz funkcje w tekście;
4) rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu, trybu i rodzaju gramatycznego odpowiednio: rzeczownika, przymiotnika, liczebnika, czasownika i zaimka oraz określa ich funkcje w wypowiedzi; oddziela temat fleksyjny od końcówki;
5) rozumie konstrukcje strony czynnej i biernej czasownika, przekształca konstrukcję strony biernej i czynnej i odwrotnie, odpowiednio do celu i intencji wypowiedzi;
6) stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych;
7) stopniuje przymiotniki i przysłówki, rozumie ich rolę w opisie świata oraz używa we właściwych kontekstach;
8) nazywa części zdania i rozpoznaje ich funkcje składniowe w wypowiedzeniach (podmiot, orzeczenie, dopełnienie, przydawka, okolicznik);
9) określa funkcję wyrazów poza zdaniem, rozumie ich znaczenie i stosuje w swoich wypowiedziach;
10) rozpoznaje związki wyrazów w zdaniu, wyróżnia człon nadrzędny i podrzędny oraz typy związków;
11) rozpoznaje typy wypowiedzeń, uwzględniając cel wypowiedzi: wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące – rozumie ich funkcje i je stosuje;
12) rozpoznaje w tekście typy wypowiedzeń: zdanie pojedyncze, zdania złożone (podrzędnie i współrzędnie), równoważniki zdań, rozumie ich funkcje i stosuje w praktyce językowej;
13) przekształca konstrukcje składniowe, np. zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, zdania w równoważniki zdań i odwrotnie.

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:
   1) wskazuje główne cechy języka mówionego i języka pisanego;
   2) posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą polszczyzny;
   3) używa stylu stosownego do sytuacji komunikacyjnej;
   4) rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi; rozpoznaje wyrazy wieloznaczne, rozumie ich znaczenie w tekście oraz wykorzystuje do tworzenia własnych wypowiedzi;
   5) rozpoznaje w wypowiedziach związki frazeologiczne, dostrzega ich bogactwo, rozumie ich znaczenie oraz stosuje w wypowiedziach;
   6) rozpoznaje słownictwo neutralne i wartościujące, rozumie ich funkcje w tekście;
   7) dostosowuje sposób wyrażania się do zamierzonego celu wypowiedzi;
   8) rozróżnia synonimy, antonimy, rozumie ich funkcje w tekście i stosuje we własnych wypowiedziach;
   9) zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu.

3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:
   1) identyfikuje tekst jako komunikat; rozróżnia typy komunikatu: informacyjny, literacki, reklamowy, ikoniczny;
   2) identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi;
   3) określa sytuację komunikacyjną i rozumie jej wpływ na kształt wypowiedzi;
   4) rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikacji (np. gest, mimika, postawa ciała);
   5) rozumie pojęcie głoska, litera, sylaba, akcent; zna i stosuje reguły akcentowania wyrazów;
   6) stosuje intonację poprawną ze względu na cel wypowiedzi.

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:
   1) pisze poprawnie pod względem ortograficznym oraz stosuje reguły pisowni;
   2) poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka, znaku zapytania, znaku wykrzyknika, cudzysłowu, dwukropka, średnika, nawiasu.

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:
   1) uczestniczy w rozmowie na zadany temat, wydziela jej części, sygnały konstrukcyjne wzmacniające więź między uczestnikami dialogu, tłumaczące sens;
   2) rozróżnia argumenty odnoszące się do faktów i logiki oraz odwołujące się do emocji;
   3) tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny; rozumie rolę akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi;
   4) dokonuje selekcji informacji;
   5) zna i stosuje zasady budowania akapitów;
   6) rozróżnia i wskazuje środki perswazji, rozumie ich funkcję.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:
   1) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis, list, sprawozdanie (z filmu, spektaklu, wydarzenia), dedykacja, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, opis przeżyć wewnętrznych, charakterystyka, tekst o charakterze argumentacyjnym;
   2) wygłasza z pamięci tekst, ze zrozumieniem oraz odpowiednią intonacją, dykcją, właściwym akcentowaniem, z odpowiednim napięciem emocjonalnym i z następstwem pauz;
   3) tworzy plan odtwórczy i twórczy tekstu;
   4) redaguje notatki;
   5) opowiada o przeczytanym tekście;
   6) rozróżnia współczesne formy komunikatów (np. e-mail, SMS) i odpowiednio się nimi posługuje, zachowując zasady etykiety językowej;
   7) tworzy opowiadania związane z treścią utworu, np. dalsze losy bohatera, komponowanie początku i zakończenia na podstawie fragmentu tekstu lub na podstawie ilustracji;
   8) redaguje scenariusz filmowy na podstawie fragmentów książki oraz własnych pomysłów;
   9) wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach.

IV. Samokształcenie. Uczeń:
   1) doskonali ciche i głośne czytanie;
   2) doskonali różne formy zapisywania pozyskanych informacji;
   3) korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach, gromadzi wiadomości, selekcjonuje informacje;
   4) zna i stosuje zasady korzystania z zasobów bibliotecznych (np. w bibliotekach szkolnych),
   5) korzysta ze słowników ogólnych języka polskiego, także specjalnych, oraz słownika terminów literackich;
   6) zwraca uwagę na typy definicji słownikowych, określa ich swoistość;
   7) rozwija umiejętność krytycznej oceny pozyskanych informacji;
   8) poznaje życie kulturalne swojego regionu;
   9) rozwija umiejętności efektywnego posługiwania się technologią informacyjną oraz zasobami internetowymi i wykorzystuje te umiejętności do prezentowania własnych zainteresowań.

OCENA DOSTATECZNA

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:
   1) wskazuje elementy świata przedstawionego, zauważa obrazy poetyckie w poezji;

2) rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach;
3) rozpoznaje czytany utwór jako baśń, legendę, bajkę, przypowieść, mit, opowiadanie, nowelę, dziennik, pamiętnik lub powieść oraz wskazuje najważniejsze cechy gatunkowe;
4) zna i rozpoznaje w tekście literackim: epitet, porównanie, przenośnię, wyrazy dźwiękonaśladowcze, zdrobnienie, zgrubienie, uosobienie, ożywienie, apostrofę, anaforę, pytanie retoryczne, powtórzenie oraz próbuje określać ich funkcję;
5) dostrzega elementy konstrukcyjne utworu, w tym tytuł, podtytuł, motto, puentę, punkt kulminacyjny;
6) rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym, strofę, refren, liczbę sylab w wersie;
7) opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń;
8) odróżnia dialog od monologu;
9) wypowiada się na temat podmiotu lirycznego, narratora i bohaterów w czytanych utworach;
10) rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową;
11) wskazuje w utworze bohaterów;
12) określa tematykę utworu;
13) wskazuje wątek główny oraz wątki poboczne;
14) nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst;
15) objaśnia znaczenia dosłowne i podejmuje próbę wyjaśnienia znaczeń przenośnych w tekstach;
16) określa doświadczenia bohaterów literackich;
17) przedstawia własne rozumienie utworu;
18) wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne;
19) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach;
20) wskazuje najważniejsze wartości w utworze.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:
1) odróżnia tekst informacyjny, publicystyczny i reklamowy;
2) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost;
3) określa temat tekstu;
4) dostrzega części wypowiedzi (np. tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie);
5) odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych;
6) odróżnia informacje o faktach od opinii;
7) rozumie utwory literackie, teatralne, filmowe, muzyczne, należące do sztuk plastycznych i audiowizualnych;
8) wymienia najważniejsze cechy spektaklu teatralnego, dzieła filmowego i telewizyjnego;
9) rozumie, czym jest adaptacja utworu literackiego (np. filmowa, sceniczna, radiowa);
10) odbiera filmy, koncerty, spektakle, programy radiowe i telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży.

II. Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:
   1) rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówek, liczebnik, zaimek, przyimek, spójnik, partykuła, wykrzyknik);
   2) odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych;
   3) odróżnia czasowniki dokonane od niedokonanych, rozpoznaje bezosobowe formy czasownika: formy zakończone na „-no", „-to", konstrukcje z „się";
   4) rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu, trybu i rodzaju gramatycznego odpowiednio: rzeczownika, przymiotnika, liczebnika, czasownika i zaimka oraz określa ich funkcje w wypowiedzi;
   5) rozumie i rozpoznaje konstrukcje strony czynnej i biernej czasownika;
   6) stara się stosować poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych;
   7) stopniuje przymiotniki i przysłówki;
   8) nazywa i rozróżnia części zdania (podmiot, orzeczenie, dopełnienie, przydawka, okolicznik);
   9) zna typy związków wyrazów w zdaniu;
   10) rozpoznaje typy wypowiedzeń: wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące;
   11) rozpoznaje w tekście typy wypowiedzeń: zdanie pojedyncze, zdania złożone (podrzędnie i współrzędnie), równoważniki zdań;
   12) podejmuje próbę przekształcania zdań pojedynczych i złożonych.
2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:
   1) odróżnia język mówiony od języka pisanego;
   2) stara się używać stylu stosownego do sytuacji komunikacyjnej;
   3) rozumie dosłowne znaczenie wyrazów w wypowiedzi;
   4) rozpoznaje w wypowiedziach związki frazeologiczne;
   5) rozpoznaje słownictwo neutralne i wartościujące;
   6) rozróżnia synonimy, antonimy;
   7) stara się stosować zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu.
3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:
   1) identyfikuje tekst jako komunikat;
   2) identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi;
   3) określa sytuację komunikacyjną;
   4) rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikacji (np. gest, mimika, postawa ciała);
   5) dzieli wyrazy na głoski, litery, sylaby;
   6) stosuje intonację poprawną ze względu na cel wypowiedzi.
4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:
   1) stara się pisać poprawnie pod względem ortograficznym;
   2) stara się poprawnie używać znanych mu znaków interpunkcyjnych.

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:
   1) uczestniczy w rozmowie na zadany temat;
   2) tworzy logiczną wypowiedź;
   3) dokonuje selekcji informacji;
   4) zna zasady budowania akapitów.
2. Mówienie i pisanie. Uczeń:
   1) tworzy wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis, list, sprawozdanie (z filmu, spektaklu, wydarzenia), dedykacja, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, opis przeżyć wewnętrznych, charakterystyka, tekst o charakterze argumentacyjnym;
   2) wygłasza z pamięci tekst;
   3) tworzy plan odtwórczy tekstu;
   4) redaguje elementy notatek;
   5) opowiada o przeczytanym tekście;
   6) rozróżnia współczesne formy komunikatów (np. e-mail, SMS) i posługuje się nimi;
   7) tworzy opowiadania związane z treścią utworu;
   8) podejmuje próbę zredagowania scenariusza filmowego.

IV. Samokształcenie. Uczeń:

1) doskonali ciche i głośne czytanie;
2) korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach;
3) zna i stosuje zasady korzystania z zasobów bibliotecznych;
4) korzysta ze słowników ogólnych języka polskiego;
5) poznaje życie kulturalne swojego regionu.

OCENA DOPUSZCZAJĄCA

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:
   1) wskazuje niektóre elementy świata przedstawionego;
   2) rozróżnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach;
   3) rozpoznaje czytany utwór jako baśń, legendę, bajkę, przypowieść, mit, opowiadanie, nowelę, dziennik, pamiętnik lub powieść;
   4) zna i rozpoznaje w tekście literackim: epitet, porównanie, przenośnię oraz z pomocą nauczyciela inne środki stylistyczne;
   5) dostrzega elementy konstrukcyjne utworu, w tym tytuł, puentę;
   6) rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, strofę;
   7) opowiada o wydarzeniach fabuły;
   8) odróżnia dialog od monologu;
   9) dostrzega w utworze obecność podmiotu lirycznego, narratora i bohaterów;

10) wskazuje w utworze bohaterów;
11) określa tematykę utworu;
12) nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst;
13) objaśnia znaczenia dosłowne.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:
   1) podejmuje próby odróżnienia tekstu informacyjnego, publicystycznego i reklamowego;
   2) stara się dostrzegać w tekście informacje wyrażone wprost;
   3) określa temat tekstu;
   4) dostrzega części wypowiedzi (np. tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie);
   5) odbiera utwory literackie, teatralne, filmowe, muzyczne, należące do sztuk plastycznych i audiowizualnych;
   6) rozumie, czym jest adaptacja utworu literackiego;
   7) odbiera filmy, koncerty, spektakle, programy radiowe i telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży.

II. Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:
   1) rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówek, liczebnik, zaimek, przyimek, spójnik, partykuła, wykrzyknik);
   2) stara się odróżniać części mowy odmienne od nieodmiennych;
   3) definiuje czasowniki dokonane od niedokonanych, zna bezosobowe formy czasownika;
   4) stara się stosować poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych;
   5) nazywa części zdania (podmiot, orzeczenie, dopełnienie, przydawka, okolicznik);
   6) zna typy związków wyrazów w zdaniu;
   7) rozpoznaje typy wypowiedzeń: wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące;
   8) rozpoznaje w tekście typy wypowiedzeń: zdanie pojedyncze, zdania złożone (podrzędnie i współrzędnie), równoważniki zdań.

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:
   1) odróżnia język mówiony od języka pisanego;
   2) stara się używać stylu stosownego do sytuacji komunikacyjnej;
   3) rozumie dosłowne znaczenie wyrazów w wypowiedzi;
   4) rozpoznaje w wypowiedziach związki frazeologiczne;
   5) rozpoznaje słownictwo neutralne i wartościujące;
   6) rozróżnia synonimy, antonimy.

3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:
   1) identyfikuje tekst jako komunikat;
   2) identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi;
   3) określa sytuację komunikacyjną;
   4) rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikacji (np. gest, mimika, postawa ciała);
   5) dzieli wyrazy na głoski, litery, sylaby;
   6) stosuje intonację poprawną ze względu na cel wypowiedzi.

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:
   1) stara się pisać poprawnie pod względem ortograficznym;
   2) stara się poprawnie używać znanych mu znaków interpunkcyjnych.

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:
   1) uczestniczy w rozmowie na zadany temat;
   2) tworzy wypowiedź;
   3) zna zasady budowania akapitów.
2. Mówienie i pisanie. Uczeń:
   1) podejmuje udane próby tworzenia wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis, list, sprawozdanie (z filmu, spektaklu, wydarzenia), dedykacja, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, opis przeżyć wewnętrznych, charakterystyka, tekst o charakterze argumentacyjnym;
   2) tworzy plan odtwórczy tekstu;
   3) opowiada o przeczytanym tekście;
   4) rozróżnia współczesne formy komunikatów (np. e-mail, SMS).

IV. Samokształcenie. Uczeń:

1) doskonali ciche i głośne czytanie;
2) korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach;
3) zna zasady korzystania z zasobów bibliotecznych;
4) poznaje życie kulturalne swojego regionu.